

บทที่ ๖

การขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน กรณีทบวงการเมืองขอใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการ

๑. ความหมาย

การขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน กรณีทบวงการเมืองขอใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการ หมายถึง กรณีส่วนราชการได้เข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐแล้ว หรือมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการ ก่อนการดำเนินการถอนสภาพหรือจัดขึ้นทะเบียนที่ดินจะแล้วเสร็จ ซึ่งขอใช้เป็นการชั่วคราว

๒. กฎหมายและระเบียบ

๑. มาตรา ๙ ประมวลกฎหมายที่ดิน

๒. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๓

๓. คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๐๙/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๓๘ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๔. หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๒๓/ว ๑๐๙๖๒ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ทบวงการเมืองขอใช้ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดิน

๕. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ค่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๓๓๑๒ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๗ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทบวงการเมืองหรือส่วนราชการขอใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการ

๖. หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๓๘๘๔๑ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทบวงการเมืองหรือส่วนราชการขอใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการ

๗. หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๑๖๘๕๑ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๔ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทบวงการเมืองหรือส่วนราชการขอใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการ

๘. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๑๕๗๘ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๕ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทบวงการเมืองหรือส่วนราชการขอใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการ

๙. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๐๖๘๘ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ดิน การขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐตามมาตรา ๙ และการขอสัมปทานตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๓. ผู้มีอำนาจอนุญาตและหลักเกณฑ์

ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๑. กรณีที่ดินที่ขอใช้เป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน หากราษฎรในพื้นที่/ราษฎรที่เคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ไม่ขัดข้อง ผู้ว่าราชการจังหวัดท้องที่ จะอนุญาตได้ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก่อน

๒. กรณีที่ดินที่ขอใช้เป็นที่ดินที่มีได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง ที่เวนคืน ที่ทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ ที่รกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ราษฎรเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน และถูกถอนสภาพโดยกฎหมาย ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แล้วตกอยู่ในสถานะที่รกร้างว่างเปล่า เมื่อได้รับหนังสือยืนยันจาก ส.ป.ก. ว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินที่ถูกถอนสภาพเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป และยินยอมให้ กระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้ทบวงการเมืองเข้าใช้ประโยชน์ในราชการหรือดำเนินการขึ้นทะเบียนการใช้ประโยชน์ได้ ผู้ว่าฯ อนุญาตได้โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐมนตรีฯ

๔. การดำเนินการ

๑. ส่วนราชการที่มีความประสงค์ขอใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการอื่นคำขอ (แบบ ท.ด. ๖๔) คือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินตั้งอยู่ หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด/เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา สำหรับท้องที่ที่รัฐมนตรีประกาศยกเลิกอำนาจของนายอำเภอ ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ พร้อมแผนงาน/โครงการ เหตุผลความจำเป็น วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ งบประมาณ แผนที่สังเขป สำเนาแผนที่ภูมิประเทศ ๑ : ๕๐,๐๐๐ แสดงที่ตั้งคำพิกัด

๒. อำเภอ/สำนักงานที่ดินจังหวัด/สาขา ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามแบบ ท.ด. ๖๖ และออกไปชั้นสูตรตามแบบ ท.ด. ๖๗

๓. รังวัดตามหลักวิชาการ แสดงขอบเขต เนื้อที่ ลงที่หมายในระหว่าง ระวังแผนที่ภูมิประเทศ ๑ : ๕๐,๐๐๐ ระบุคำพิกัด เจ้าหน้าที่รับรองความถูกต้อง

๔. สอบสวนประวัติความเป็นมาของที่ดินตามกรอบแนวทางในการดำเนินการถอนสภาพตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการถอนสภาพ การจัดขึ้นทะเบียนและการจัดหาผลประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๓

๕. ประกาศตามแบบ ท.ด. ๒๕ กำหนด ๓๐ วัน

๖. จัดให้มีการประชุมราษฎรในพื้นที่/ราษฎรที่เคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอความเห็นในการขอใช้และขอถอนสภาพ หรือจัดขึ้นทะเบียนที่ดิน

๗. จังหวัดดำเนินการทำหนังสือขอให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายตรวจสอบและให้ความเห็นว่า เห็นควรอนุญาตในการขอใช้และขอถอนสภาพหรือจัดขึ้นทะเบียนที่ดินดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

๗.๑ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขตพื้นที่ ตรวจสอบเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี

๗.๒ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตรวจสอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ

๗.๓ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ ตรวจสอบเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

๗.๔ สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่ ตรวจสอบเขตพื้นที่ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี

๗.๕ หน่วยทหารในเขตพื้นที่ ตรวจสอบว่ามีความสำคัญทางยุทธศาสตร์หรือไม่ ควรอนุญาตหรือไม่

๗.๖ สำนักงานศิลปากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ตรวจสอบว่ามีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ หรือเป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือไม่

๗.๗ องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าขัดข้องหรือไม่ ควรอนุญาตหรือไม่

๗.๘ สำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัด หรือสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ว่าจะขัดข้องทางด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ควรอนุญาตหรือไม่

๗.๙ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ว่าขัดข้องทางด้านผังเมืองหรือไม่

๗.๑๐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ว่าอยู่ในเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินหรือไม่ หากอยู่จะต้องได้รับแจ้งว่าไม่ประสงค์จะใช้เพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไปก่อน

๗.๑๑ อำเภอ/จังหวัด มีความเห็นเป็นประการใด ควรอนุญาตหรือไม่

๗.๑๒ หน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่เห็นสมควร เช่น แขวงทางหลวง เป็นต้น

๘. นำเข้าคณะกรรมการประจำจังหวัดพิจารณาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘, ๙

๙. เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบอนุญาตแล้วแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถ้าเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน ให้ส่งเรื่องให้กรมที่ดินเพื่อเสนอรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติก่อนออกใบอนุญาต

๕. หลักเกณฑ์ผู้ขอ

ผู้ขอมีสถานะเป็นทบวงการเมือง พร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการ และเหตุผลความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ในที่ดินเกิน ๑๐ ไร่

๖. การออกใบอนุญาต

๑. ออกใบอนุญาตได้คราวละไม่เกิน ๕ ปี

๒. แบบใบอนุญาต ท.ค. ๖๙ ให้กำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยว่า ผู้ขอจะต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการถอนสภาพ หรือจัดขึ้นทะเบียนที่ดิน โดยใช้งบประมาณตนเองให้แล้วเสร็จก่อนครบกำหนดเวลาที่อนุญาต โดยเสียค่าตอบแทนให้แก่รัฐ ตามนัยมาตรา ๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๓. ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด หรือมีผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือเกิดอันตราย ความเสียหายอย่างร้ายแรง ให้เพิกถอนใบอนุญาตได้

๗. ค่าตอบแทน

ผู้ขอต้องเสียค่าตอบแทนเป็นรายปีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ไม่เกินไร่ละ ๑,๐๐๐ บาทต่อปี ตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายที่ดิน

ข้อสังเกต

ทบวงการเมืองผู้ขอสามารถยื่นความประสงค์ขอใช้และขอถอนสภาพหรือจัดขึ้นทะเบียนที่ดินไปในคราวเดียวกัน โดยในการขอความเห็นราษฎรในพื้นที่/ราษฎรที่เคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความเห็นพร้อมไปในคราวเดียวกันว่าไม่ขัดข้อง เห็นควรอนุญาตในการขอใช้และถอนสภาพ หรือจัดขึ้นทะเบียน (แล้วแต่กรณี) ที่สาธารณประโยชน์...(ชื่อที่สาธารณะ)..... ทั้งแปลง/บางส่วน เนื้อที่..... เพื่อให้.....(ชื่อหน่วยงาน.....

ใช้ประโยชน์เป็น.....(ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน).....เพื่อจะได้ใช้ประกอบการพิจารณาการขอใช้และขอ
ถอนสภาพหรือจัดขึ้นทะเบียนที่ดินต่อไป โดยไม่ต้องกลับไปขอความเห็นใหม่อีกครั้ง

ขั้นตอนการดำเนินการขออนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
กรณีขออนุญาตใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการ

